

Đức Lêô XIV cảnh báo về việc biến con người thành “vật thể, dữ liệu, số liệu thống kê”.

Thanh Quảng sdb - Daniel Esparza (Ateleia)

Nhiều người, bất kể tín ngưỡng, đều cảm thấy cuộc sống mất đi một điều gì đó quan trọng khi bị xem như một tập hợp các con số.

Trong bài phát biểu gần đây với những người tham gia Hội thảo về Đạo đức trong việc Quản lý Y tế, Đức Lêô XIV đã đưa ra một nhận định sắc bén và kịp thời về hướng đi của ngành chăm sóc sức khỏe hiện đại. Phát biểu tại Phòng họp Clementina, ngài cảnh báo rằng các hệ thống dưới áp lực kinh tế và chính trị có thể bắt đầu phân loại con người “theo các phương pháp điều trị họ cần và chi phí, bản chất bệnh tật của họ, biến họ thành vật thể, dữ liệu, số liệu thống kê”.

Đó là một tuyên bố súc tích về một mối quan tâm toàn cầu đang gia tăng: việc giảm thiểu trải nghiệm của con người thành những dữ liệu các con số để có thể định lượng.

Thông điệp của Đức Lêô được đưa ra vào thời điểm các bệnh viện và cơ quan y tế ngày càng phụ thuộc nhiều vào trí tuệ nhân tạo, thuật toán dự đoán và các tập dữ liệu khổng lồ. Những công cụ này cải thiện chẩn đoán, giúp phân bổ nguồn lực và khám phá những mô hình trước đây không được chú ý. Chúng có thể giảm bớt khối lượng công việc của các đội ngũ y tế và hướng dẫn các can thiệp cứu sống. Tuy nhiên, Đức Lêô XIV nhấn mạnh cái giá phải trả về mặt đạo đức khi cho phép những công

cụ đó định hình cách chúng ta nhìn nhận nhau. Khi các con số chi phối việc ra quyết định, chúng có thể thu hẹp phạm vi hiểu biết về cuộc sống của bệnh nhân.

Dữ liệu làm nổi bật một số thực tế nhất định, nhưng không thể phản ánh toàn bộ gánh nặng của bệnh nhân. Nó không thể cho thấy nỗi lo lắng mà một người mang vào phòng chờ đợi, khả năng phục hồi sau một kế hoạch điều trị khó khăn, hay những áp lực xã hội và kinh tế ảnh hưởng đến sức khỏe của một người. Khi các tổ chức phụ thuộc quá nhiều vào các số liệu, họ có nguy cơ tạo ra những điểm mù làm gia tăng bất bình đẳng.

Các thuật toán được đào tạo dựa trên thông tin không đầy đủ hoặc thiên vị có thể vô tình ưu tiên một số nhóm này hơn những nhóm khác. Các đánh giá tự động có thể ưu tiên hiệu quả hơn công bằng, hoặc chi phí hơn nhu cầu.

Đối với Đức Giáo hoàng Lêô, đây không chỉ là một vấn đề kỹ thuật mà còn là một vấn đề về tầm nhìn đạo đức. Bài phát biểu của ngài khuyến khích các nhà lãnh đạo mở rộng hiểu biết của họ về "điều tốt" mà họ đang cố gắng phục vụ. Ngài kêu gọi họ phản đối các hệ thống đánh giá con người chủ yếu dựa trên gánh nặng tài chính hoặc kết quả dự đoán.

Lời kêu gọi này lặp lại Sách Giáo lý của Giáo hội Công giáo, dạy rằng mỗi người đều có giá trị cố hữu và xã hội tồn tại để hỗ trợ con người (GLCG 1700–1705). Nguyên tắc đó càng được áp dụng cấp bách hơn trong lĩnh vực chăm sóc sức khỏe, nơi các quyết định thường được đưa ra dưới áp lực và nơi những người dễ bị tổn thương nhất phụ thuộc vào lựa chọn của một số ít người.

Đức Giáo hoàng cũng nhấn mạnh tầm quan trọng của việc gặp gỡ cá nhân. Ngay cả trong một thế giới được định hình bởi các công cụ kỹ thuật số, sự hiện diện đầy lòng trắc ẩn của những người chăm sóc vẫn không thể thay thế: sự chú ý của bác sĩ trong một cuộc trò chuyện khó khăn, sự hướng dẫn kiên định của y tá, hay sự đồng cảm dành cho các gia đình đang đối mặt với sự bất ổn. Những khoảnh khắc này mang một ý nghĩa mà không thuật toán nào có thể thay thế được. Chúng giúp đảm bảo rằng các hệ thống luôn dựa trên phẩm giá của những người mà chúng phục vụ.

Thông điệp này không chỉ dành cho người Công giáo mà còn cho bất kỳ ai quan tâm đến định hướng của y học hiện đại. Nhiều người, bất kể tín ngưỡng nào, đều cảm thấy rằng sự sống mất đi điều gì đó quan trọng khi nó bị xem như một tập hợp các con số. Chăm sóc sức khỏe trở nên mạnh mẽ và đáng tin cậy hơn khi nhận ra rằng mỗi bệnh nhân mang đến cho phòng khám nhiều hơn dữ liệu.

Lời kêu gọi của Đức Giáo hoàng Lêô tuy đơn giản nhưng đầy thách thức: hãy sử dụng công nghệ một cách tự tin, nhưng hãy đặt con người làm trung tâm. Dữ liệu có thể hỗ trợ các quyết định đúng đắn, nhưng nó không thể định nghĩa giá trị của một mạng sống con người.